

У РАДІ БОТАНІЧНИХ САДІВ ТА ДЕНДРОПАРКІВ УКРАЇНИ

Національна академія наук України, Рада ботаничних садів і дендропарків України (РБСДУ), Державний дендрологічний парк «Олександрія», Національний лісотехнічний університет України та Білоцерківський національний аграрний університет організували і провели на базі дендрологічного парку «Олександрія» у м. Біла Церква 23—25 травня 2016 р. Міжнародну наукову конференцію на тему «Сучасні тенденції збереження та збагачення фіторізноманіття ботаничних садів та дендропарків», присвячену 70-річчю Державного дендропарку «Олександрія» як наукової установи НАН України.

До оргкомітету конференції надійшли заявки від 213 учених із 7 країн (України, Росії, Білорусі, Казахстану, Узбекистану, Грузії, Молдови). Також були присутні керівники Білоцерківського національного аграрного університету, члени президії НАН України.

У роботі Міжнародної наукової конференції взяли участь 120 осіб — представники ботаничних садів і дендропарків України та зарубіжних країн, біологічних установ, аграрно-екологічних вищих навчальних закладів тощо.

Відкрив урочистості проректор Білоцерківського Національного аграрного університету професор В.В. Сохнюк.

Акад. В.Г. Радченко (Відділення загальної біології НАН України) від імені Президії Академії наук привітав колектив дендропарку з ювілеєм і зазначив, що дендропарк є однією з перлин України. Він вручив грамоти Відділення загальної біології співробітникам дендропарку.

Колектив дендропарку також привітали представники ботаничних садів, дендропарків та інших установ.

Після привітань конференцію в рамках сесії РБСДУ і пленарне засідання 24 травня відкрив директор дендропарку «Олександрія» д-р біол. наук С.І. Галкін доповіддю на тему «Дендрологічний парк «Олександрія» — зразок садово-паркового мистецтва минулого та наукова установа НАН України».

Учасники конференції заслухали ще 4 пленарні доповіді.

На секційних засіданнях 25 травня заслухано 15 доповідей.

Матеріали міжнародної конференції опубліковано у збірнику «Сучасні тенденції збереження, відновлення та збагачення фіторізноманіття ботаничних садів і дендропарків». До 70-річчя дендрологічного парку «Олександрія» як наукової установи НАН України. — Біла Церква, 2016. — 368 с.

Заслухавши та обговоривши доповіді, а також оглянувши дендрологічний парк «Олександрія», конференція в рамках сесії РБСДУ ухвалила таке:

1. Останніми роками установи РБСДУ та інші установи велику увагу приділяли проблемам збагачення біорізноманіття та збереження культурної спадщини садово-паркових об'єктів, теоретичним і прикладним аспектам інтродукції рослин, екологічним дослідженням штучних та природних фітоценозів, проблемам фітоінвазії і захисту рослин, сучасним тенденціям в озелененні населених пунктів, ландшафтному дизайну тощо. Особливу увагу приділено просвітницькій та соціальній ролі ботаничних садів і дендропарків.

2. Дендрологічний парк «Олександрія» — не лише один із найвизначніших дендропарків Європи, а і одна із провідних наукових установ України. Вченими дендропарку внесено значний вклад у дослідження питань збереження, відновлення та збагачення фіторізноманіття як у дендропарку, так і в інших установах. Науковцями дендропарку вдосконалено шляхи і методи природоохоронної роботи та екологічного виховання населення.

3. Секційні доповіді були надзвичайно цікавими і містили чимало нової інформації. В них висвітлено сучасні тенденції збереження біорізноманіття та запропоновано нові підходи до його відновлення.

4. Колекції та композиції дендропарку «Олександрія» мають доглянутий вигляд і є надзвичайно великими.

5. Учасники конференції та сесії РБСДУ висловлюють подяку колективу дендропарку за підготовку, яка дала змогу успішно провести Міжнародну наукову конференцію в рамках Сесії РБСДУ.

У рамках Міжнародної конференції проведено звітно-виборчу сесію РБСДУ. Із доповіддю на тему «Роль ботанічних садів і дендропарків України в збереженні та збагаченні рослинного різноманіття» виступила голова РБСДУ Т.М. Черевченко.

Вона коротко згадала про конференції та інші заходи, проведені в рамках сесій РБСДУ за звітний період і зазначила, що напрями наукових конференцій були різноманітні, що дало змогу обговорити всі проблеми та досягнення в ботанічних садах та дендропарках України. Інформацію про роботу сесій та їх рішення щорічно публікували в журналі «Інтродукція рослин». Т.М. Черевченко коротко поінформувала про інші організаційні питання в періоди між сесіями Ради.

В умовах сьогодення ботанічні сади та дендропарки України відіграють провідну роль у збереженні біорізноманіття, активізації інтродукційної роботи.

Нині до складу РБСДУ входять 30 ботанічних садів (17 з них загальнодержавного значення) і 19 дендропарків (13 з них загальнодержавного значення) різного підпорядкування.

За звітний період до Ради прийнято:

1. Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва Інституту зрощувального землеробства, м. Херсон (2012).

2. Хорольський ботанічний сад, м. Хорол, Полтавська обл. (2012).

3. Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва «Феофанія» при Інституті еволюційної екології НАН України, м. Київ (2013).

4. Ботанічний сад Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, м. Берегово (2014).

Як було згадано, щорічно в журналі «Інтродукція рослин» публікувались звіти про роботу Ради. Крім того, такі звіти за 2013—2015 рр. опубліковано в інформаційному бюлетені Ради

ботанічних садів країн СНД при Міжнародній асоціації академій наук, президентом якої є Борис Євгенович Патон. Прикро, але політична ситуація надзвичайно негативно позначилася на роботі цієї громадської організації.

Міжнародна Рада ботсадів СНД працює, проведено два з'їзди. Третій з'їзд заплановано провести у вересні цього року у Мінську. 19—20 червня 2013 р. у Москві представники РБСДУ взяли участь у роботі I з'їзду (установчого). Через положення про виїзди за кордон ми не брали участі в роботі II з'їзду. Однак у роботі III з'їзду Ради РБСДУ маємо взяти участь, щоб повідомити про результати роботи Ради.

РБСДУ постійно підтримує зв'язки з Міжнародною радою (асоціацією) ботанічних садів, з багатьма ботанічними садами та дендропарками світу, але, на жаль, має мало спільних наукових програм.

Голова Ради нагадала, що проведено дві сесії, які практично повністю були присвячені просвітницькій роботі, однак з того часу мало що змінилося, оскільки дуже рідко можна побачити статті в популярних журналах чи газетах, почути у виступах на радіо та телебаченні про роль рослин у житті людини і необхідність збереження рослинного різноманіття та виховання у підростаючого покоління природоохоронних знань. Наше завдання — донести до свідомості кожного, що рослинний світ є основою життя на Землі, його потрібно оберігати.

Також у Бюро Ради проводили щорічні конкурси на здобуття Премії імені академіка М.М. Гришка науковцями академічних установ Ради за високі здобутки в галузі інтродукції та селекції рослин, але оскільки засновник Фонду цієї премії проживає в Москві, з огляду на нинішню політичну ситуацію невідомо чи буде продовжено роботу з преміювання.

Голова Ради щиро подякувала співробітникам установ РБСДУ за участь в організації сесій.

В обговоренні доповіді Голови Ради РБСДУ чл.-кор. Т.М. Черевченко взяли участь:

чл.-кор. НАН України І.С. Косенко (директор дендрологічного парку «Софіївка»), який відзначив важливість та обсяг роботи, проведеної РБСДУ за звітний період;

канд. біол. наук В.Т. Харчишин (Житомирський агроєкологічний університет). Запропонував схвалити роботу РБСДУ за звітний період та відзначив велику роль Ради в збереженні території Ботанічного саду Житомирського агроєкологічного університету;

д-р біол. наук С.І. Галкін (директор дендропарку «Олександрія»). Високо оцінив роботу всіх сесій РБСДУ, проведених у дендропарку «Олександрія». Зазначив, що нині ситуація з територіями ботсадів та дендропарків погіршилася, тому і надалі слід приділити увагу вирішенню цієї проблеми;

канд. біол. наук Л.П. Казімірова (директор ботанічного саду Хмельницького національного університету). Відзначила важливе значення РБСДУ як для його установ у цілому, так і для розвитку науки в них і в підготовці кадрів;

канд. біол. наук О.О. Ільєнко (директор дендропарку «Тростянець»). Зазначив, що Рада створила професійну спільноту;

Т.І. Єрьоміна (директор Запорізького міського дитячого ботанічного саду). Відзначила велику роль установ Ради у створенні колекцій цього Саду;

канд. біол. наук О.М. Курдюк (зав. кафедри лісового господарства та селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України). Запропонував терміново розробити сучасну стратегію діяльності ботсадів та дендропарків у зв'язку з тим, що нині в засобах масової інформації забагато положень «псевдоекологів», яким не дали достойної відповіді, тому вони з успіхом продовжують свою діяльність. Він також запропонував доповнити структуру Ради посадами почесний голова і виконавчий голова;

д-р с.-г. наук Д.Б. Рахметов (завідувач відділу нових культур Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України (НБС), член Бюро Ради). Запропонував створити сайт Ради та електронну версію бюлетеня РБСДУ.

Також було заслухано виступи деяких науковців і керівників ботанічних садів та дендропарків, які зазначили, що лише єдність установ Ради дасть змогу досягти успіху у пошуку виходу з будь-яких критичних ситуацій.

Було обговорено пропозиції щодо структури та складу Бюро РБСДУ на новий період (2016—2020).

Запропоновано такі секції:

1. Дендрології (голова — д-р с.-г. наук Ю.О. Клименко, НБС).

2. Квітникарства (голова — канд. біол. наук Ю.В. Буйдін, НБС).

3. Тропічних та субтропічних рослин (голова — д-р біол. наук Л.І. Буюн, НБС).

4. Рідкісних і зникаючих рослин (голова — канд. біол. наук М.Б. Гапоненко, НБС).

5. Промислової ботаніки (голова — д-р біол. наук І.І. Коршиков, Криворізький БС).

6. Захисту рослин (голова — д-р біол. наук О.М. Слюсаренко, Ботанічний сад Одеського національного університету).

7. Заповідні парки (голова — д-р біол. наук О.М. Байрак, Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління).

8. Корисних рослин (голова — д-р с.-г. наук Д.Б. Рахметов, НБС).

9. Плодових культур (голова — д-р біол. наук С.В. Клименко, НБС).

10. Паркобудівництва і ландшафтної архітектури (голова — канд. біол. наук М.І. Шумик, НБС).

11. Фітоінвазій (голова — д-р біол. наук А.А. Куземко, Національний дендропарк «Софіївка»).

12. Ботанічних садів вищих навчальних закладів (голова — канд. біол. наук О.М. Курдюк, Національний університет біоресурсів та природокористування України).

Надійшла пропозиція про обрання Головою Ради на новий термін чл.-кор. НАН України Т.М. Черевченко, але вона відхилила свою кандидатуру.

Запропоновано ввести до нового складу голів секцій Бюро РБСДУ. Крім того, надійшла пропозиція ввести до складу Бюро чл.-кор. НАН України Н.В. Заїменко, д-ра біол. наук В.І. Мельника (НБС), чл.-кор. НАН України І.С. Косенка (Національний дендропарк «Софіївка»), канд. біол. наук В.Т. Харчишина (Житомирський агроєкологічний університет).

Розглянувши пропозиції, ухвалили: затвердити зазначені секції та склад Бюро з голів секцій та запропонованих осіб.

Новостворене Бюро РБСДУ обрало Головою РБСДУ Н.В. Заїменко, а заступниками голови — В.І. Мельника та І.С. Косенка.

Після затвердження структури Ради на період 2016—2020 рр. виступила Голова РБСДУ Н.В. Заїменко, яка окреслила напрями роботи Ради та окремих ботанічних установ. Вона зазначила, що необхідно мати державну програму розвитку ботанічних садів і дендропарків будь-якого підпорядкування, щоб можна було і надалі існувати цим установам. Запропонувала вченим секретарем РБСДУ на новий термін затвердити канд. біол. наук А.М. Гнатюк (НБС). Сесія ухвалила це.

Звітно-виборча сесія ухвалила:

1. Звіт Голови Ради Т.М. Червченко схвалити.
2. Затвердити новий склад Бюро РБСДУ (опублікувати в журналі «Інтродукція рослин»).
3. Наступну сесію провести в жовтні 2016 р. на базі Національного дендропарку «Софіївка» та міжнародну конференцію в її рамках на тему «Охорона біорізноманіття та історико-культурної спадщини у ботанічних садах і дендропарках», присвячену 220-річчю заснування Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України.

Н.М. ТРОФИМЕНКО,
вчений секретар РБСДУ